
KÜRESEL FİNANSAL KRİZİN TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ ÜZERİNE ETKİLERİ¹

Mustafa EMİR²

G. Busem SAYIL³

Öz

Amerika Birleşik Devletleri mortgage piyasalarında 2007 yılında ortaya çıkan sorunlar hızla büyümüş ve önce gelişmiş ülkelere ardından gelişmekte olan ülkelere yayılmıştır. Bu kriz tüm finansal sektörü etkisi altına almıştır. Bu çalışmada, 2008 finansal krizini ortaya çıkaran sebepler ve krizin sonuçları üzerinde durulmuştur. Ardından, Türk bankacılık sektörünün bu krizden nasıl etkilendiği finansal göstergeler yardımıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Küresel finansal krizin Türkiye'deki kamu, özel ve yabancı sermayeli bankalar üzerindeki etkisi karlılık, gelir gider, likidite, sermaye yeterliliği ve aktif kalitesi rasyoları üzerinden ele alınmıştır. Kriz öncesi ve kriz sonrası dönemler karşılaştırılmış ve krizin bankalar üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bunun yanında krizden sonra bankaların finansal rasyoları arasında istatistiksel olarak fark olup olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmada, parametrik olmayan testlerden Wilcoxon işaretli sıralar ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Kriz, Finansal Sektör, Mortgage Piyasaları.

Jel Kodu: G01, G1, G21

THE EFFECTS OF GLOBAL FINANCIAL CRISIS ON THE TURKISH BANKING SECTOR

Abstract

The financial problems that originated in USA mortgage markets in 2007 have increased and spread out to firstly developed countries and then developing countries. This crisis has affected all financial sectors. In this study, the reasons causing 2008 financial crisis and its results were emphasized. Then, how Turkish banking sector was affected by this crisis was indicated with the help financial indicators. The effect of the global financial crisis on public, private and foreign banks in Turkey was examined in terms of profitability, income and expenditure, liquidity, capital adequacy and asset quality ratios. The pre-crisis and post-crisis periods were compared and the effect of the crisis on the banks was investigated. Additionally, it was determined whether there was a statistical difference between the financial ratios of the banks or not after the crisis. In this study, nonparametric test Wilcoxon signed rank test and Kruskal Wallis tests were used.

Key Words: Financial Crises, Financial Sector, Mortgage Markets.

Jel Classification: G01, G1, G21

¹ Bu çalışma, "Küresel Finansal Krizin Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Etkisi" konulu Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı'nda yapılan yüksek lisans tezinden türetilmiş, 20. Finans Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

² Prof.Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, memir@ktu.edu.tr

³ Doktora Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, busemuzun_55@hotmail.com

DOI: 10.18092/ulikidince.310747

Makalenin Geliş Tarihi (Received Date): 01/02/2017

Yayına Kabul Tarihi (Acceptance Date): 07/05/2017

1. Giriş

Küreselleşmeyle birlikte ülkeler arasında sınırların kalkması ülke ekonomilerinin birbirini etkilemesine neden olmuştur. Bir ülkede ortaya çıkan ekonomik kriz söz konusu ülke yanında, bu ülke ile ekonomik ilişkilerde bulunan diğer ülkeleri de kolaylıkla etkileyebilmektedir.

2007 yılında ABD’de başlayan sorunlar 2008 sonu itibariyle küresel bir krize dönüşerek tüm dünya piyasaları üzerinde olumsuz etkilerini göstermeye başlamıştır. Ülkelerin ekonomik faaliyetleri yavaşlamış, büyüme oranları gerilemiş ve işsizlik oranlarında artışlar yaşanmıştır.

Bu çalışma ülkelerin ekonomilerini önemli ölçüde etkileyen "Küresel Finansal Kriz" olarak adlandırılan krizin nedenlerini ve etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, küresel finansal krizin Türkiye’de yer alan bankalar üzerindeki etkilerini incelemekle beraber krizden sonra kamu bankaları, özel sermayeli bankalar ve Türkiye’de kurulmuş yabancı sermayeli bankaların finansal oranları arasında fark olup olmadığını belirleme amacı gütmektedir.

Bu amaçlar doğrultusunda öncelikle, küresel krizin ortaya çıkışı ve etkileri gösterilmiştir. Daha sonra, söz konusu krizin Türk bankacılık sisteminde finansal oranlar üzerinde etkileri incelenmiştir.

2003-2007 yılları arası kriz öncesi dönem, 2008-2014 yılları arası ise kriz sonrası dönem olarak alınarak krizin etkileri açıklanmaya çalışılmıştır. Bankalar kamu sermayeli mevduat bankaları, özel sermayeli mevduat bankaları ve Türkiye’de kurulmuş yabancı sermayeli mevduat bankaları olarak ayrıma tabi tutularak karşılaştırılmıştır. Çalışmada 3 adet kamu, 11 adet özel ve 10 adet yabancı sermayeli banka olmak üzere toplam 24 bankanın verilerinden faydalanılmıştır.

Bu araştırmayla, küresel krizin bankaların finansal performanslarını etkileyip etkilemediği ve Türkiye’de kurulan yabancı sermayeli bankalar, özel sermayeli bankalar ve kamu sermayeli bankaların krizden sonra incelenen finansal rasyolarında anlamlı fark olup olmadığı sorularına cevap aranmıştır.

Çalışmada SPSS programında parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis ve Wilcoxon İşaretli Sıra Testi kullanılmıştır.

2. 2008 Küresel Finansal Krizi

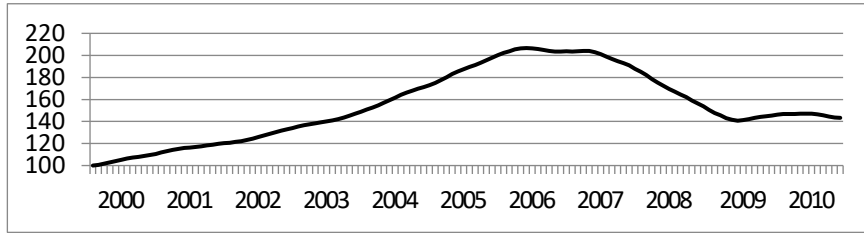
2.1. Krizin Ortaya Çıkışı

ABD’de başlangıçta, konut kredilerinin büyük ağırlığı prime mortgage denilen yüksek kaliteli müşterilere verilen kredilerden oluşurken, zaman içinde daha düşük kaliteli müşterilere de yönelmeye başlamıştır. Bunlara da "subprime mortgage" kredileri denir. ABD’de faizler geçmişte son derece düşük düzeylerde olduğundan,

subprime mortgage kredilerini kullanan düşük gelirli gruplar, büyük ölçüde değişken faizli kredileri tercih etmişlerdir. FED'in son dönemde faizleri peş peşe arttırmasına konut fiyatlarındaki düşüşün eşlik etmesi, bu kişilerin kullandıkları kredileri geri ödeyememe sorunlarıyla karşılaşmasına yol açmıştır (Eğilmez, 2009: 66-67).

ABD'de konut fiyatlarının değişimini ölçen, Case-Shiller endeksine ait gelişmeler Grafik 1'de gösterilmiştir.

Grafik 1: ABD Konut Fiyatları

Kaynak: Federal Reserve Economic Data, <http://research.stlouisfed.org/fred2/>

Konut kredilerinin bir kısmının geri dönmemesi ve satışa çıkarılan konutların konut arzını arttırması sonucu ABD'de 2007 yılından itibaren konut fiyatlarında önemli düşüşler yaşanmıştır.

FED'in 2000'li yıllarda gevşek para politikası izlemesi sonucunda artan likidite bolluğu, Amerikan finans kurumlarını piyasaya yeni mortgage ürünleri sürmeye ve finansal yatırımlarının çoğunu mortgage fonlarına kaydırmaya yönlendirmiştir. Menkul kıymetleştirme süreci, mortgage fonlarının piyasa değerinin, reel değerinin üzerine çıkarak mortgage balonu oluşturmasına neden olmuştur. Konut fiyatlarının düşmeye başlaması ile birlikte, finansal piyasalarda başlayan sermaye çıkışları mortgage fonlarının reel değerini hızla düşürmüştür. Buna bağlı olarak ABD'de mortgage fonlarına yatırım yapan finansal kurumlar büyük miktarlarda zararla karşılaşmıştır (Erarşlan ve Bayraktar, 2012: 44).

Küresel krizin bir diğer nedeni derecelendirme kuruluşlarıdır. Derecelendirme kuruluşları ile ilgili en önemli problem çıkar çatışmasıdır (conflict of interests). Bankalarla ve diğer mali kuruluşlarla ilgili notlar veren kuruluşlar bu firmalar tarafından finanse edilmektedir. Bu nedenle derecelendirme kuruluşlarının objektif değerlendirme kabiliyetleri azalmaktadır. Diğer yandan derecelendirme kuruluşları firmaların finansal problemlerini her zaman tespit edememektedirler. Bazen de sorunu kısmen veya çok gecikmeli olarak görebilmektedirler (Alantar, 2008: 4).

2.2. Krizin Etkileri

2008 küresel finansal krizi başta gelişmiş ülke ekonomileri olmak üzere dünya genelinde ve dolayısıyla Türkiye ekonomisinde de olumsuz gelişmelerin yaşanmasına neden olmuştur.

Küresel kriz, işgücü üzerinde olumsuz sonuçlara neden olmuştur. Küresel kriz sonucunda Türkiye'de işsizlik rakamları yükselmiştir. Türkiye'de 2008 yılında %10 olan işsizlik oranı, 2009 yılında %13 seviyelerine yükselmiştir. Bunun ardından ise yıllar itibarıyla tekrar gerilemeye başlamıştır (IMF, WEO Database).

Finansal krizlerin reel ekonomiye yansımaları nedeniyle hem ABD hem Avrupa gibi gelişmiş ülkelerde hem de gelişmekte olan ülkelere büyüme oranlarında azalışlar görülmüştür (Alantar, 2008: 6). 2009 yılında Türkiye ekonomisinde GSYH büyümesi negatif seviyede gerçekleşmekle beraber 2010 yılına gelindiğinde önemli oranda artmıştır (World Bank).

Küresel düzeyde ekonominin küçülmesi, küresel gelir düzeyinin düşmesi anlamına gelir. Gelir düzeyi düşüncü de talep düşer. Bu düşüşten özellikle yatırım malları ve dayanıklı tüketim malları daha çok etkilenir. Fakat yarı dayanıklı ve dayanıksız mallara olan talep de azalır. Bu durumda ihracat düşer. Beraberinde ihracata dayalı üretim yapan sektörler de üretim düşer. İşçi çıkarmalar hızlanır. (Özatay, 2009: 144).

Küresel krizin dış ticaret üzerinde etkisine bakıldığında, ihracat 2009 yılında gerileme göstermekle birlikte takip eden dönemde yükselmiştir. İthalat verileri incelendiğinde ise küresel krizin etkisiyle ülke ekonomisinde artış olduğu görülür. 2009 yılı itibarıyla ithalat rakamları yeniden gerileme göstermekle beraber bu dönemden sonra artmıştır (TÜİK, Dış Ticaret).

2008 yılının sonunda ve 2009 yılının ilk çeyreğinde ekonomik durgunluğun küresel ölçekte yaygınlık kazanması ve uluslararası emtia fiyatlarında ortaya çıkan gerilemelerin küresel enflasyonda belirgin bir düşüşe neden olduğu görülmektedir (Öztürk ve Gövdere, 2010: 389).

3. Literatür Özeti

Afşar (2011), çalışmasında küresel krizin Türk Bankacılık Sektörü üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Krizin etkilerinin çeşitli finansal göstergeler yardımıyla açıklandığı çalışmada gelişmiş ülkelerdeki birçok büyük ve küçük bankanın milyarlarca dolar zararlar ve iflaslarla etkilendiği 2008 krizinden, Türk bankacılığının etkilenmediği sonucuna ulaşmıştır.

Çağıl (2011), 2006-2010 yılları arasında faaliyet gösteren kamu- özel ve yabancı sermayeli 24 banka üzerinde yaptığı araştırmada ELECTRE yöntemi kullanarak

bankaların finansal performansları ölçmüştür. Çalışma sonuçlarına göre, kriz dönemlerinde bazı bankaların performans sıralamasında daha üst sıralara yerleştikleri bazı bankaların ise daha alt sıralarda kaldığı dolayısıyla krizin banka performans sıralamaları üzerinde etkisi olduğu gözlenmektedir. Genel olarak çalışma bulgularına bakıldığında, sektörde kamu bankalarının 2010 yıllarına doğru üst sıralarda yer almaya başladığı görülmüştür. Türkiye’de kurulan yabancı sermayeli bankaların ise diğer banka gruplarına göre sıralama açısından daha alt sıralamalarda olduğu görülmüştür.

Çelik (2016), çalışmasında 2008 küresel krizi sonrası Türk Bankacılık sektöründe faaliyet gösteren ticari bankaların etkinlik skorlarını veri zarflama analizi (VZA) ile tahmin etmiştir. Türk bankacılık sektöründe etkinliğin en düşük olduğu yıl 2009 yılıdır. Sektörde 2009 yılı hariç tüm yıllarda yerli bankaların ortalama etkinlik düzeyi, yabancı bankalar ortalamasının üzerindeyken, büyük ölçekli bankaların küçük ölçekli bankalara göre daha etkin faaliyet sürdürdükleri görülmüştür.

Demirelli (2010), Türkiye’de faaliyet gösteren kamu sermayeli bankaların 2001-2007 yılları arasındaki finansal performanslarını TOPSIS yöntemi ile değerlendirdiği çalışmasında finansal oranları kullanarak, kamu bankalarının yerel ve küresel finansal krizlerden etkilendiği, performans puanlarının yurt dışı verilerden kaynaklı sürekli değişkenlik gösterdiği ve bankacılık sektöründe dikkati çeken bir iyileşmenin kaydedilemediği sonucunu elde etmiştir.

Kök ve Ay (2013), 2008 küresel krizinin Türk bankacılık sektörüne yansımalarını inceledikleri çalışmada 2007- 2009 yıllarında faaliyet gösteren kamu, özel ve yabancı sermayeli bankalar üzerinde araştırma yapmışlardır. Veri Zarflama Analizinin kullanıldığı çalışmada 2007-2009 döneminde kamu sermayeli bankaların özel ve yabancı sermayeli bankalara oranla daha etkin olduğu, yabancı sermayeli bankaların 2008 krizinden görece daha fazla etkilenmesi nedeniyle etkinlik düzeylerinin önemli oranda düştüğü gözlenmiştir.

Okutan ve Balaban (2009), banka ve finans kurumlarının 2008 küresel krizinden etkilenme düzeylerini araştırmış, Sakarya ilinde anket ve mülakat teknikleri uygulamışlardır. Söz konusu kurumların iş hacminin ve müşteri sayısının azaldığı, bu yönüyle krizden etkilendikleri, ancak, 2000 ve 2001 krizinde yeniden yapılanma ve düzenlemeler sayesinde yönetsel, örgütsel politika ve uygulamalar anlamında önemli olumsuzlukların yaşanmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Selçuk (2010), çalışmasında küresel finansal krizin Türkiye üzerinde etkilerini göstermesine paralel olarak Türk Finans sisteminin olumsuz sinyaller vermeye başladığı özellikle dış kredi bağlantılarında yaşanan daralma neticesinde banka kredilerinde kriz öncesi döneme göre bir azalmanın ve sorunlu kredilerde bir artışın gerçekleştiğini gözlemiştir. Bankacılık sektörü kriz ile başa çıkabilmiştir.

Sarıtaş ve Saray (2012), çalışmalarında, Türkiye’de 2002 yılı ve sonrasında yaşanan ekonomik dönüşüm sürecinde Türk bankacılık sektörünün 2002-2009 dönemine ait karlılık performansı, oran analizi yöntemiyle banka grupları açısından incelenmiştir. Çalışma bulgularına göre, analiz döneminde genel olarak bankacılık sektörünün karlılığının arttığı ancak yaşanan küresel krizin etkisiyle 2008 yılında sektörün karlılığının düştüğü görülmüştür.

Torun ve Özdemir (2015), 2008-2013 yılları arasında faaliyet gösteren 26 mevduat bankası üzerinde Veri Zarflama Analizi ile yaptıkları çalışmalarında elde edilen sonuçlara göre 2011 yılı toplam etkinliğin en yüksek olduğu yıl iken bu yıl içerisinde yabancı bankalar en yüksek etkinliğe ulaşmıştır. 2009 yılı kamu ve özel bankalar için en etkin yıldır. Etkinliğin en düşük olduğu yıl ise 2012 yılıdır.

Yolsal (2010), Türk bankacılık sektörünün küresel finansal krizden etkilenip etkilenmediğini araştırmayı amaçlayan bu çalışmada küresel finansal kriz esnasında bankacılık sektörünün verimliliğini ölçmek için aynı girdiler ve farklı çıktılarla iki farklı Malmquist toplam faktör verimliliği endeksi hesaplanmış ve sonuçları karşılaştırılmıştır. İlk endekste krediler, tek çıktı olarak kullanılmıştır. İkinci endekste menkul kıymetler cüzdanı ve diğer başlıca varlıklar kredilerle birlikte çıktı olarak kullanılmıştır. Türk bankacılık sektörünün kredi verimliliğinin küresel finansal krizden etkilendiği ve 2008 yılında azaldığı tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına göre Türk bankaları 2008 yılında kredilerden ziyade menkul kıymet cüzdanı tutmayı tercih etmiştir.

4. Küresel Finansal Krizin Türk Bankacılık Sektörü Üzerinde Etkileri

4.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmanın amacı, küresel finansal krizin, Türkiye’deki bankaların performanslarına etkisini incelemektir. Kriz öncesi ve kriz sonrası yıllar karşılaştırılmış ve krizin bankalar üzerinde etkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunun yanında kamu sermayeli bankalar, özel sermayeli bankalar ve Türkiye’de kurulmuş olan yabancı sermayeli bankaların kriz sonrası finansal oranlarındaki farklılıklar analiz edilmiştir.

4.2. Araştırmada Kullanılan Değişkenler

Bu çalışmada 2008 küresel finansal krizinin Türkiye’de faaliyet gösteren kamu, özel ve yabancı sermayeli bankalar üzerindeki etkisi karlılık, gelir gider, likidite, sermaye yeterliliği ve aktif kalitesi rasyoları üzerinden ele alınmıştır.

Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankalar finansal oranlar kullanılarak karşılaştırılmıştır. Veriler TBB’nin web sitesinden (www.tbb.org.tr) elde edilmiştir.

4.3. Araştırmanın Veri Seti

2003-2007 yılları arası kriz öncesi dönem, 2008-2014 yılları arası ise kriz sonrası dönem olarak alınarak krizin bankalar üzerinde etkileri açıklanmıştır. Çalışmada, incelenen dönemde faaliyette bulunan 3 adet kamu, 11 adet özel ve 10 adet yabancı sermayeli banka olmak üzere toplam 24 bankanın verilerinden faydalanılmıştır.

4.4. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada öncelikle değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmadığını belirlemek amacıyla SPSS programında Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri kullanılmıştır.

Daha sonra küresel finansal krizin Türkiye'deki bankaların finansal oranları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla parametrik olmayan testlerden Wilcoxon işaretli sıra testi ve Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır.

Wilcoxon işaretli sıra testi; tekrarlanan değerler için kullanılmaktadır. Araştırmaya konu örneklem iki durumda ya da iki farklı koşulda ölçülüyorsa, Wilcoxon işaretli sıra testi kullanılabilir (Kalaycı, 2010: 104).

Kruskal Wallis testi ise; sürekli değişkenlere sahip üç veya daha fazla sayıda grup için karşılaştırma yapmayı sağlar (Kalaycı, 2010: 106).

Çalışmada test edilen hipotezler aşağıda verilmiştir,

H_0 : Krizden önce ve krizden sonra bankaların ilgili oranları arasında anlamlı fark yoktur.

H_1 : Krizden önce ve krizden sonra bankaların ilgili oranları arasında anlamlı fark vardır.

H_0 : Kamu, özel ve yabancı sermayeli bankalar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur.

H_1 : Kamu, özel ve yabancı sermayeli bankalar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır.

4.5. Finansal Krizin Bankaların Performansları Üzerine Etkisi

4.5.1. Finansal Krizin Banka Karlılıkları Üzerine Etkisi

Karlılık değişkenlerini kriz öncesi kriz sonrası dönemlerde karşılaştırmak için Wilcoxon İşaretli Sıralar testinden faydalanılmıştır.

Tablo 1: Karlılık Rasyoları Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi

		N	Ortalama Sıra	Toplam Sıra
Kriz Sonrası Net Dönem Karı(Zararı) / Ödenmiş Sermaye – Kriz Öncesi Net Dönem Karı / Ödenmiş Sermaye	Negatif Sıra	14	11,64	163,00
	Pozitif Sıra	10	13,70	137,00
	Eşit	0		
	Toplam	24		
Kriz Sonrası Net Dönem Karı(Zararı) / Öz Kaynaklar – Kriz Öncesi Net Dönem Karı / Öz Kaynaklar	Negatif Sıra	18	11,81	212,50
	Pozitif Sıra	6	14,58	87,50
	Eşit	0		
	Toplam	24		
Kriz Sonrası Net Dönem Karı(Zararı)/ Toplam Aktifler – Kriz Öncesi Net Dönem Karı / Toplam Aktifler	Negatif Sıra	18	12,06	217,00
	Pozitif Sıra	6	13,83	83,00
	Eşit	0		
	Toplam	24		
Kriz Sonrası Vergi Öncesi Kar / Toplam Aktifler – Kriz Öncesi Vergi Öncesi Kar / Toplam Aktifler	Negatif Sıra	19	11,89	226,00
	Pozitif Sıra	5	14,80	74,00
	Eşit	0		
	Toplam	24		
	Net Dönem Karı (Zararı) / Ödenmiş Sermaye	Net Dönem Karı (Zararı) / Öz Kaynaklar	Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	Vergi Öncesi Kar / Toplam Aktifler
Z	-0,371	-1,786	-1,916	-2,173
Anlamlılık	0,710	0,074	0,055	0,030

Tablo 1 incelendiğinde, karlılık rasyoları için vergi öncesi kar / toplam aktifler değeri dışında P değerlerinin 0,05'ten büyük olduğu görülür ve H_0 hipotezi kabul edilir. Yani kriz öncesi ve kriz sonrası dönemler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Karlılık değişkenleri için kriz sonrasında banka türleri arasındaki farklılığı gösteren Kruskal Wallis testinin sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 2: Kriz Sonrası Karlılık Rasyoları Kruskal Wallis Test

	Banka Türleri	N	Ortalama Sıra	
Net Dönem Karı (Zararı)/ Toplam Aktifler	Kamu Bankaları	3	18,00	
	Özel Sermayeli Bankalar	11	12,68	
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	10,65	
	Toplam	24		
Net Dönem Karı (Zararı)/ Öz kaynaklar	Kamu Bankaları	3	20,67	
	Özel Sermayeli Bankalar	11	12,36	
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	10,20	
	Toplam	24		
Vergi Öncesi Kar / Toplam Aktifler	Kamu Bankaları	3	18,50	
	Özel Sermayeli Bankalar	11	12,32	
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	10,90	
	Toplam	24		
Net Dönem Karı(Zararı)/Ödenmiş Sermaye	Kamu Bankaları	3	20,67	
	Özel Sermayeli Bankalar	11	11,09	
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	11,60	
	Toplam	24		
	Net Dönem Karı / Toplam Aktifler	Net Dönem Karı / Öz kaynaklar	Vergi Öncesi Kar / Toplam Aktifler	Net Dönem Karı / Ödenmiş Sermaye
Ki Kare	2,513	5,070	2,692	4,600
Sd	2	2	2	2
Anlamlılık	0,285	0,079	0,260	0,100

Tablo 2 incelendiğinde krizden sonra karlılık rasyoları için veri setindeki banka türleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilir ve bu sonuca uygun olan H_0 hipotezi kabul edilir.

4.5.2. Finansal Krizin Bankaların Gelir Gider Yapısına Etkisi

Kriz öncesi ve kriz sonrası dönemlerde gelir gider değişkenlerini karşılaştırmak için Wilcoxon İşaretli Sıralar testinden faydalanılmıştır.

Tablo 3: Gelir Gider Yapısı Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi

		N	Ortalama Sıra	Toplam Sıra
Kriz Sonrası Faiz Gelirleri / Toplam Gelirler - Kriz Öncesi Faiz Gelirleri / Toplam Gelirler	Negatif Sıra	4	10,38	41,50
	Pozitif Sıra	20	12,93	258,50
	Eşit	0		
	Toplam	24		
Kriz Sonrası Faiz Gelirleri / Toplam Aktifler - Kriz Öncesi Faiz Gelirleri / Toplam Aktifler	Negatif Sıra	23	12,00	276,00
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00
	Eşit	1		
	Toplam	24		
Kriz Sonrası Faiz Giderleri / Toplam Giderler - Kriz Öncesi Faiz Giderleri / Toplam Giderler	Negatif Sıra	19	13,11	249,00
	Pozitif Sıra	5	10,20	51,00
	Eşit	0		
	Toplam	24		
Kriz Sonrası Faiz Giderleri / Toplam Aktifler - Kriz Öncesi Faiz Giderleri / Toplam Aktifler	Negatif Sıra	24	12,50	300,00
	Pozitif Sıra	0	0,00	0,00
	Eşit	0		
	Toplam	24		
	Faiz Gelirleri / Toplam Gelirler	Faiz Gelirleri / Toplam Aktifler	Faiz Giderleri / Toplam Giderler	Faiz Giderleri / Toplam Aktifler
Z	-3,100	-4,198	-2,829	-4,287
Anlamlılık	0,002	0,000	0,005	0,000

Tablo 3'e göre gelir gider rasyolarının tümüne ait anlamlılık değerleri 0,05'ten küçük olduğundan kriz öncesi ve kriz sonrası finansal değerler arasındaki fark anlamlıdır, bu nedenle H_1 kabul edilir.

Veri setindeki banka türleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 4: Kriz Sonrası Gelir Gider Yapısı Kruskal Wallis Test

	Banka Türleri	N	Ortalama Sıra	
Faiz Gelirleri / Toplam Aktifler	Kamu Bankaları	3	9,83	
	Özel Sermayeli Bankalar	11	10,41	
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	15,60	
	Toplam	24		
Faiz Giderleri / Toplam Aktifler	Kamu Bankaları	3	17,33	
	Özel Sermayeli Bankalar	11	11,50	
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	12,15	
	Toplam	24		
Faiz Gelirleri / Toplam Gelirler	Kamu Bankaları	3	14,67	
	Özel Sermayeli Bankalar	11	11,59	
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	12,85	
	Toplam	24		
Faiz Giderleri / Toplam Giderler	Kamu Bankaları	3	22,67	
	Özel Sermayeli Bankalar	11	12,91	
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	9,00	
	Toplam	24		
	Faiz Gelirleri / Toplam Aktifler	Faiz Giderleri / Toplam Aktifler	Faiz Gelirleri / Toplam Gelirler	Faiz Giderleri / Toplam Giderler
Ki Kare	3,319	1,658	0,488	8,688
Sd	2	2	2	2
Anlamlılık	0,190	0,436	0,783	0,013

Tablo 4'te görüldüğü gibi Faiz Giderleri / Toplam Giderler oranı için kamu, özel ve yabancı sermayeli mevduat bankaları arasında fark anlamlıyken gelir gider rasyolarına ait diğer değerler için banka türleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

4.5.3. Finansal Krizin Bankaların Likidite Oranlarına Etkisi

Öncelikle verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığı araştırılmıştır. Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik testlerinden faydalanarak verilerin normal dağılımda olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Likidite değişkenlerini kriz öncesi ve sonrası dönemlerde karşılaştırmak için parametrik olmayan testlerden Wilcoxon İşaretili Sıralar Testinden faydalanılmıştır.

Tablo 5: Likidite Rasyoları Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi

		N	Ortalama Sıra	Toplam Sıra	
Kriz Sonrası Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler – Kriz Öncesi Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	Negatif Sıra	22	12,14	267,00	
	Pozitif Sıra	2	16,50	33,00	
	Eşit	0			
	Toplam	24			
Kriz Sonrası Likit Aktifler / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar) – Kriz Öncesi Likit Aktifler / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)	Negatif Sıra	19	13,34	253,50	
	Pozitif Sıra	5	9,30	46,50	
	Eşit	0			
	Toplam	24			
Kriz Sonrası Likit Aktifler / Toplam Aktifler – Kriz Öncesi Likit Aktifler / Toplam Aktifler	Negatif Sıra	19	12,82	243,50	
	Pozitif Sıra	5	11,30	56,50	
	Eşit	0			
	Toplam	24			
Kriz Sonrası TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler – Kriz Öncesi TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	Negatif Sıra	17	11,24	191,00	
	Pozitif Sıra	7	15,57	109,00	
	Eşit	0			
	Toplam	24			
Kriz Sonrası YP Likit Aktifler / YP Pasifler – Kriz Öncesi YP Likit Aktifler / YP Pasifler	Negatif Sıra	18	13,61	245,00	
	Pozitif Sıra	6	9,17	55,00	
	Eşit	0			
	Toplam	24			
	Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	Likit Aktifler / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	YP Likit Aktifler / YP Pasifler
Z	-3,343	-2,957	-2,672	-0,172	-2,714
Anlamlılık	0,001	0,003	0,008	0,241	0,007

Tablo 5'ten elde edilen sonuçlara göre TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler rasyosu için P değeri 0,05'ten büyük olduğundan kriz öncesi ve kriz sonrası için anlamlı bir fark yokken incelenen diğer rasyolar için kriz öncesi ve sonrası dönemler arasında fark anlamlıdır ve bu rasyolar için H_1 doğru olarak kabul edilir.

Likidite değişkenleri için banka türleri arasındaki farklılığı gösteren Kruskal Wallis testinin sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 6: Kriz Sonrası Likidite Rasyoları Kruskal Wallis Test

	Banka Türleri	N	Ortalama Sıra		
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	Kamu Bankaları	3	10,00		
	Özel Sermayeli Bankalar	11	11,91		
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	13,90		
	Toplam	24			
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	Kamu Bankaları	3	8,33		
	Özel Sermayeli Bankalar	11	11,82		
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	14,50		
	Toplam	24			
TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	Kamu Bankaları	3	11,33		
	Özel Sermayeli Bankalar	11	11,36		
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	14,10		
	Toplam	24			
Likit Aktifler / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)	Kamu Bankaları	3	9,00		
	Özel Sermayeli Bankalar	11	12,00		
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	14,10		
	Toplam	24			
YP Likit Aktifler / YP Pasifler	Kamu Bankaları	3	18,00		
	Özel Sermayeli Bankalar	11	14,68		
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	8,45		
	Toplam	24			
	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler	Likit Aktifler / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)	YP Likit Aktifler / YP Pasifler
Ki Kare	0,844	1,944	0,879	1,303	6,145
Sd	2	2	2	2	2
Anlamlılık	0,656	0,378	0,645	0,521	0,046

Tablo 6'ya göre yabancı para cinsinden likit aktiflerin pasiflere oranı için banka türleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı olup, bu oran incelenen dönemlerde kamu sermayeli mevduat bankalarında yüksektir. İncelenen diğer likidite rasyoları için anlamlılık satırındaki değerler 0,05'ten büyük olduğundan kamu, özel ve yabancı sermayeli mevduat bankaları arasında anlamlı bir fark görülmemektedir dolayısıyla H_0 hipotezi kabul edilir.

4.5.4. Finansal Krizin Bankaların Sermaye Yeterliliklerine Etkisi

Sermaye yeterliliği değişkenlerini kriz öncesi ve kriz sonrası dönemlerde karşılaştırmak için Wilcoxon İşaretili Sıralar testinden faydalanılmıştır.

Tablo 7: Sermaye Yeterliliği Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi

		N	Ortalama Sıra	Toplam Sıra
Kriz Sonrası Bilanço içi Döviz Pozisyonu / Öz Kaynaklar – Kriz Öncesi Bilanço içi Döviz Pozisyonu / Öz Kaynaklar	Negatif Sıra	11	12,45	137,00
	Pozitif Sıra	13	12,54	163,00
	Eşit	0		
	Toplam	24		
Kriz Sonrası Net Bilanço Pozisyonu / Öz Kaynaklar – Kriz Öncesi Net Bilanço Pozisyonu / Öz Kaynaklar	Negatif Sıra	17	12,88	219,00
	Pozitif Sıra	7	11,57	81,00
	Eşit	0		
	Toplam	24		
Kriz Sonrası Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu / Öz Kaynaklar – Kriz Öncesi (Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Öz Kaynaklar	Negatif Sıra	12	11,13	139,50
	Pozitif Sıra	12	13,88	160,50
	Eşit	0		
	Toplam	24		
Kriz Sonrası Öz Kaynaklar / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar) – Kriz Öncesi Öz Kaynaklar / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)	Negatif Sıra	14	13,25	185,50
	Pozitif Sıra	9	10,06	90,50
	Eşit	1		
	Toplam	24		
Kriz Sonrası Öz kaynaklar / Toplam Aktifler – Kriz Öncesi Öz Kaynaklar / Toplam Aktifler	Negatif Sıra	15	11,77	176,50
	Pozitif Sıra	8	12,44	99,50
	Eşit	1		
	Toplam	24		
	Bilanço içi Döviz Pozisyonu / Öz Kaynaklar	Net Bilanço Pozisyonu / Öz Kaynaklar	Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu / Öz Kaynaklar	
Z	-0,371	-1,971	-0,300	
Anlamlılık	0,710	0,049	0,764	
	Öz Kaynaklar / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)	Öz Kaynaklar / Toplam Aktifler		
Z	-1,445	-1,171		
Anlamlılık	0,149	0,241		

Net Bilanço Pozisyonu / Öz kaynaklar değişkeni bankaların yabancı para cinsinden varlıkları ile kaynakları arasındaki farkın öz kaynaklar tarafından karşılanma seviyesini ifade eder (Aydın ve Başkır, 2013: 33). Tablo 7'ye bakıldığında söz konusu rasyo için H_1 kabul edilir ve diğer sermaye yeterliliği rasyolarında anlamlılık değerleri 0,05'ten büyük olduğundan kriz öncesi ve kriz sonrasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılır ve bu durumda H_0 kabul görür.

Tablo 8: Kriz Sonrası Sermaye Yeterliliği Rasyoları Kruskal Wallis Test

	Banka Türleri	N	Ortalama Sıra		
Öz kaynaklar / Toplam Aktifler	Kamu Bankaları	3	4,33		
	Özel Sermayeli Bankalar	11	13,95		
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	13,35		
	Toplam	24			
Öz kaynaklar / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)	Kamu Bankaları	3	3,33		
	Özel Sermayeli Bankalar	11	14,09		
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	13,50		
	Toplam	24			
Bilanço içi Döviz Pozisyonu / Öz kaynaklar	Kamu Bankaları	3	3,67		
	Özel Sermayeli Bankalar	11	10,82		
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	17,00		
	Toplam	24			
Net Bilanço Pozisyonu / Öz kaynaklar	Kamu Bankaları	3	18,00		
	Özel Sermayeli Bankalar	11	14,82		
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	8,30		
	Toplam	24			
Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu / Öz kaynaklar	Kamu Bankaları	3	13,00		
	Özel Sermayeli Bankalar	11	15,00		
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	9,60		
	Toplam	24			
	Öz Kaynaklar/ Toplam Aktifler	Öz Kaynaklar/ (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)	Bilanço içi Döviz Pozisyonu / Öz Kaynaklar	Net Bilanço Pozisyonu/ Öz Kaynaklar	Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu/ Öz Kaynaklar
Ki Kare	4,616	5,806	9,354	6,525	3,076
Sd	2	2	2	2	2
Anlamlılık	0,099	0,055	0,009	0,038	0,215

Tablo 8'e göre Bilanço İçi Döviz Pozisyonu / Öz kaynaklar ve Net Bilanço Pozisyonu / Öz kaynaklar rasyolarının krizden sonraki durumu banka türleri arasında anlamlı farklılık göstermektedir. Sermaye yeterliliğine ait diğer rasyolar için ise banka türleri arasında farkın anlamlı olmadığı görülmektedir, buna göre değişkenler arasında anlamlı bir farkın varlığını kabul etmeyen H_0 seçilir.

4.5.5. Finansal Krizin Bankaların Aktif Kalitelerine Etkisi

Aktif kalitesi değişkenlerini kriz öncesi ve kriz sonrası dönemlerde karşılaştırmak için parametrik olmayan testlerden Wilcoxon İşaretli Sıralar testi kullanılmıştır.

Tablo 9: Aktif Kalitesi Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

		N	Ortalama Sıra	Toplam Sıra
Kriz Sonrası Duran Aktifler / Toplam Aktifler –Kriz Öncesi Duran Aktifler / Toplam Aktifler	Negatif Sıra	19	14,37	273,00
	Pozitif Sıra	5	5,40	27,00
	Eşit	0		
	Toplam	24		
Kriz Sonrası Finansal Varlıklar (Net) / Toplam Aktifler – Kriz Öncesi Finansal Varlıklar (Net) / Toplam Aktifler	Negatif Sıra	19	12,89	245,00
	Pozitif Sıra	4	7,75	31,00
	Eşit	1		
	Toplam	24		
Kriz Sonrası Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler (brüt) – Kriz Öncesi Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler (brüt)	Negatif Sıra	17	11,47	195,00
	Pozitif Sıra	6	13,50	81,00
	Eşit	0		
	Toplam	23		
Kriz Sonrası Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar – Kriz Öncesi Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	Negatif Sıra	10	13,50	135,00
	Pozitif Sıra	12	9,83	118,00
	Eşit	1		
	Toplam	23		
Kriz Sonrası Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler – Kriz Öncesi Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	Negatif Sıra	3	2,33	7,00
	Pozitif Sıra	21	13,95	293,00
	Eşit	0		
	Toplam	24		
Kriz Sonrası Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar – Kriz Öncesi Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	Negatif Sıra	11	9,36	103,00
	Pozitif Sıra	12	14,42	173,00
	Eşit	0		
	Toplam	23		
	Duran Aktifler / Toplam Aktifler	Finansal Varlıklar(Net) / Toplam Aktifler	Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler(Brüt)	Takipteki Krediler(Brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar
Z	-3,519	-3,255	-1,764	-0,276
Anlamlılık	0,000	0,001	0,083	0,783

	Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	
Z	-4,086	-1,065	
Anlamlılık	0,000	0,287	

Tablo 9'dan anlaşılacağı üzere takipteki kredilerin ve tüketici kredilerinin toplam kredi ve alacaklara oranı ile Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler hesaplarının anlamlılık satırlarındaki değerler 0,05'ten büyük olup krizden önce ve krizden sonra anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu nedenle H_0 kabul edilir. Aktif kalitesine ait diğer kalemler için ise anlamlılık satırlarındaki değerler 0,05'ten küçük olduğundan krizden önce ve krizden sonraki dönemler arasında anlamlı bir fark olduğu görülür, buna bağlı olarak H_1 hipotezi tercih edilir.

Tablo 10: Kriz Sonrası Aktif Kalitesi Rasyoları Kruskal Wallis Test

	Banka Türleri	N	Ortalama Sıra
Finansal Varlıklar (Net) / Toplam Aktifler	Kamu Bankaları	3	19,33
	Özel Sermayeli Bankalar	11	11,27
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	11,80
	Toplam	24	
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	Kamu Bankaları	3	10,33
	Özel Sermayeli Bankalar	11	13,14
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	12,45
	Toplam	24	
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	Kamu Bankaları	3	11,00
	Özel Sermayeli Bankalar	10	10,35
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	13,95
	Toplam	23	
Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler (brüt)	Kamu Bankaları	3	17,00
	Özel Sermayeli Bankalar	11	13,36
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	10,20
	Toplam	24	
Duran Aktifler / Toplam Aktifler	Kamu Bankaları	3	7,83
	Özel Sermayeli Bankalar	11	14,59
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	11,60
	Toplam	24	
Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar	Kamu Bankaları	3	15,33
	Özel Sermayeli Bankalar	10	11,55
	Yabancı Sermayeli Bankalar	10	11,45
	Toplam	23	

	Finansal Varlıklar (Net)/ Toplam Aktifler	Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	Özel Karşılıklar/ Takipteki Krediler (brüt)
Ki Kare	3,231	0,371	1,484	2,438
Sd	2	2	2	2
Anlamlılık	0,199	0,831	0,476	0,296
	Duran Aktifler / Toplam Aktifler	Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar		
Ki Kare	2,446	0,835		
Sd	2	2		
Anlamlılık	0,294	0,659		

Tablo 10'a göre kamu, özel ve yabancı sermayeli mevduat bankaları arasında küresel finansal kriz sonrası aktif kalitesi rasyoları açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Buna göre H_0 hipotezini tercih etmek doğru olacaktır.

5. Sonuç

ABD mortgage piyasalarında ortaya çıkan sorunlar 2007 sonu itibariyle kredi ve likidite krizlerine dönüşmüştür. Söz konusu finansal kriz özellikle 2008 sonundan itibaren tüm dünya piyasalarını olumsuz etkilemeye başlamıştır. Küresel finansal krizin etkisiyle dış ticarete daralma meydana gelmiş, büyüme oranları önemli ölçüde gerilemiş ve işsizlik oranlarında artış yaşanmıştır.

Bu çalışmada 2008 küresel finansal krizinin Türkiye'de faaliyet gösteren kamu, özel ve yabancı sermayeli bankalar üzerindeki etkisi bazı rasyoların yıllık ortalama değerleri üzerinden ele alınmıştır. Söz konusu bankaların kriz öncesi ve sonrası dönemde finansal rasyolarında meydana gelen hareketlerin anlamlı olup olmadığı ve kriz sonrası bu banka türlerinin finansal oranları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda finansal oranlardan sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, karlılık, likidite ve gelir gider rasyoları üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır.

Karlılık finansal oranlarına bakıldığında genel olarak kriz öncesine ait dönem ile kriz sonrasına ait dönemler arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Aynı şekilde krizden sonra banka türlerinin karlılık durumları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Karlılık rasyolarında en yüksek performans kamu sermayeli mevduat bankalarına aittir.

Finansal sistemin en önemli aktörlerinden olan bankaların gelir gider yapılarına bakıldığında kriz öncesi ve kriz sonrası dönemler arasında anlamlı fark olduğu

görülmektedir. Kriz sonrası bankaların gelir gider rasyoları karşılaştırıldığında ise Faiz Giderleri / Toplam Giderler oranı dışında anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Likidite rasyoları genel itibariyle kriz öncesi ve kriz sonrası dönemde anlamlı farklılık göstermekle birlikte kamu, özel ve yabancı sermayeli bankalar karşılaştırıldığında YP Likit Aktifler / YP Pasifler rasyosu dışında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Çalışma kapsamında incelenen bir diğer değişken olan sermaye yeterliliğine ait rasyolara bakıldığında kriz öncesi ve kriz sonrası dönemler arasında anlamlı farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Toplam alacaklar içinde takipteki kredilerin payının yüksek olması olumsuz bir duruma işaret etmekle birlikte bu oranın en yüksek olduğu banka türü kriz sonrasında yabancı sermayeli mevduat bankalarıdır ve bu oran 2009 yılını takiben sektörde azalma göstermiştir. Bu oranın azalması ise aktif kalitesini artırmaktadır. Bankaların geri ödenmeyen krediler için ayırdıkları karşılıklar risk oluşturur. Özel karşılıkların takipteki kredilere oranına bakıldığında genel itibariyle en yüksek pay kamu sermayeli mevduat bankalarına aittir.

Bu çalışmada 2003-2007 yılları arası kriz öncesi dönem, 2008-2014 yılları arası ise kriz sonrası dönem olarak alınarak krizin bankaların performanslarına etkileri açıklanmaya çalışılmıştır.

Türkiye'de finans sektörünün, aktif kalitesi, sermaye yeterliliği, karlılık açısından güçlü olması ve bankacılık sektörünün sağlam bir alt yapıya sahip olması sayesinde krizin bankalar üzerinde tahribatı azaltılmıştır. Türk bankacılık sektörü küresel finansal krizin olumsuz etkileri ile büyük ölçüde başa çıkabilecek yapıdadır.

Çalışma, amacı ve uygulanan yöntem bakımından önem taşımaktadır. 2003-2007 yılları arası kriz öncesi dönem, 2008-2014 yılları arası ise kriz sonrası dönem olarak alınarak krizin bankaların performanslarına etkileri belirli finansal oranlar aracılığıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Gelecek çalışmalarda daha uzun dönem incelenebilir ve daha fazla finansal oran kullanılarak bu çalışmanın sonuçlarıyla karşılaştırılabilir.

Kaynakça

- Afşar, M. (2011). Küresel Kriz ve Türk Bankacılık Sektörüne Yansımalar. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6(2), 143-171.
- Alantar, D. (2008). Küresel Finansal Kriz: Nedenler ve Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme. *Maliye ve Finans Yazıları Dergisi*, 81, 1-10
- Aydın, D., ve Başkır, B. (2013). Bankaların 2012 Yılı Sermaye Yeterlilik Rasyolarına Göre Kümeleme Analizi ve Çok Boyutlu Ölçekleme Sonucu Sınıflandırılma Yapıları. *BSAD Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi*, 5(6), 29-47.
- Balaban, Ö., ve Okutan, Y. E. (2009). Banka ve Finans Kurumlarının Ekonomik Krizden Etkilenme Düzeyleri ve Kriz Döneminde Uyguladıkları Yönetimsel ve Örgütsel Politikalara İlişkin Yönetici Algıları. *Central Bank Review*, 1, 15-27
- Çağıl, G. (2011). 2008 Küresel Kriz Sürecinde Türk Bankacılık Sektörünün Finansal Performansının Electre Yöntemiyle Analizi. *Maliye ve Finans Yazıları*, 25(93), 59-86.
- Çelik, T. (2016). Türk Bankacılık Sektöründe Etkinlik Analizi: 2008-2014. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 8(1), 1-12.
- Demirelli, E. (2010). TOPSIS Çok Kriterli Karar Verme Sistemi: Türkiye'deki Kamu Bankaları Üzerine Bir Uygulama. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* 5(1). 101-112.
- Economic Research Federal Reserve Economic Data, USA: Federal Reserve Bank of St. Louis, Erişim Adresi <http://research.stlouisfed.org/fred2/>
- Eğilmez, M. (2009). *Küresel Finans Krizi*, Remzi Yayıncılık. 5. Basım, Ankara.
- Erarslan, C., ve Bayraktar, Y. (2012). Konut Balonlarının Oluşumunda FED'in Rolü ve Küresel Krizden Çıkartılacak Bazı Dersler. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 62(2), 38-59.
- IMF, World Economic Outlook Database, (2016). Erişim Adresi <https://www.imf.org/>
- Kalaycı, Ş. (2010), *Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. 5. Baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kök, D., ve Ay, E., (2013). 2008 Küresel Finansal Krizin Türk Bankacılık Sektörü Etkinlik Düzeylerine Yansıması Üzerine Bir Araştırma: 2007-2009, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 5(10), 156-170.
- Özatay, F. (2009). *Finansal Krizler ve Türkiye*, 3. Baskı, İstanbul: Doğan Kitabevi.

- Öztürk, S., ve Gövdere, B. (2010). Küresel Finansal Kriz ve Türkiye Ekonomisine Etkileri, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1), 377-397.
- Sarıtaş, H., ve Saray, C. (2012). Türk Bankacılık Sektörünün Karlılık Performansı Analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 23-37.
- Selçuk, B. (2010). Küresel Krizin Türk Finans Sektörü Üzerindeki Etkileri. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 2(2), 21-27.
- Torun, N., ve Özdemir, A. (2015). Türk Bankacılık Sektörünün 2008 Küresel Finansal Krizi Sürecinde Veri Zarflama Analizi ile Etkinlik Analizi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 129-142.
- Türkiye Bankalar Birliği, TBB (2014). Seçilmiş Rasyolar. Erişim Adresi https://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/Secilmis_Rasyolar/2451
- TÜİK (2016). Dış Ticaret İstatistikleri. Erişim Adresi http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046
- Yolsal, H. (2010). Küresel Finansal Krizin Türk Bankacılık Sektörünün Verimliliği Üzerine Etkileri. *MODAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 12(1), 73-114.
- World Bank (2009). GDP Growth. Erişim Adresi <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2010&start=2009>

